

MUISTIO PÄIJÄT-HÄMEEN MAAKUNTAKAAVAN ALOITUSVAIHEEN VIRANOMAISNEUVOTTELUSTA

Aika: 23.10.2002 klo 10.00 – 13.35

Paikka: Päijät-Hämeen liitto, Hämeenkatu 9, Lahti

Läsnä: Ympäristöministeriö: ylitarkastaja Maaret Stenström
ympäristöneuvos Harry Berg
ympäristöneuvos Harri Pitkäranta
Hämeen ympäristökeskus: osastopäällikkö Heikki Kankaanpää
rakennusmestari Ari Lehtinen
Hämeen rykmentti: rykmentin komentaja Jari Mäenpää
Hämeen tiepiiri: suunnittelupäällikkö Tenho Aarnikko
Ilmailulaitos: suunnittelupäällikkö Christer Björkman
Lahden kaupunginmuseo/
maakuntamuseo: tutkija Päivi Siikaniemi
arkeologi Antti Lahelma
Metsähallitus, Länsi-Suomen
alue, metsätalous: suunnitteluesimies Arto Kinnunen
Ratahallintokeskus,
investointiyksikkö: suunnittelupäällikkö Tapio Peltohaka
Hämeen-Uudenmaan
metsäkeskus: metsänhoitopäällikkö Mikko Ylinen
Päijät-Hämeen liitto: maakuntajohtaja Esa Halme, puheenjohtaja
varamaakuntajohtaja Leo Barman
suunnittelupäällikkö Riitta Laitinen
maakuntainsinööri Erkki Rope
suunnitteluinsinööri Mari Lång-Kauppi
erityisasiantuntija Mirja Karila-Reponen
tutkimuspäällikkö Jukka Mikkonen
suunnittelusihteeri Asta Kortesaari, sihteeri

Kutsutuista

poissa: Hämeen TE-keskuksen, Metsähallituksen Etelä-Suomen metsätalousalueen ja Metsähallituksen Länsi-Suomen luontopalvelualueen edustajat.

1. Kokouksen avaus

Tilaisuuden puheenjohtajana toiminut maakuntajohtaja Esa Halme avasi kokouksen.

2. Järjestäytyminen

Tilaisuuden puheenjohtajana toimi maakuntajohtaja Esa Halme ja sihteerinä suunnittelusihteeri Asta Kortesaari Päijät-Hämeen liitosta.

Todettiin läsnäolijat.

Sovittiin, että tilaisuudesta laadittava muistio lähetetään sähköpostitse kaikille tilaisuuteen osallistuneille tarkistettavaksi, jonka jälkeen muistion allekirjoittavat ympäristöministeriön ja Päijät-Hämeen liiton edustajat.

3. Yleiskatsaus maakunnan suunnittelutilanteeseen

Suunnittelupäällikkö Riitta Laitinen antoi tilannekatsauksen Päijät-Hämeen suunnittelutilanteesta. Hän kertoi vahvistetun seutukaavan toteutumistilanteesta, maakuntastrategiasta/maakuntasuunnitelmasta sekä aluekehitykseen liittyvistä asioista.

4. Viranomaistahojen puheenvuorot

Lahden kaupunginmuseo/maakuntamuseo

Tällä hetkellä arkeologian osalta inventoinnit ovat välttävällä tasolla. Kaavaprosessi yhteydessä inventointitilanne tulisi yhdenmukaistaa, jotta kaavan valmistumisvaiheessa olisi käytössä ajantasainen muinaismuistoluettelo kaikista Päijät-Hämeen kunnista. Vasta inventoinnin jälkeen on mahdollista rajata laajemmat muinaismuistoalueet.

Myös kuntakohtaiset rakennusinventoinnit ovat puutteellisia ja eri aikoina tehtyjä. Vuonna 1983 valmistunut kulttuurihistoriallisia kohteita käsittävä selvitys tulisi ajantasaistaa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet velvoittavat, että maakuntakaavaan merkitään valtakunnallisesti merkittävät maisemaja kulttuuriperintöalueet ja kohteet. Toivottavaa olisi, että myös taajama-alueilla olevat kulttuurihistorialliset kohteet pystyttäisi esittämään kaavassa.

Lahden kaupunginmuseo/maakuntamuseo toivoo yhteistyötä em. inventointien suorittamisessa.

Hämeen ympäristökeskus

Hämeen ympäristökeskus piti järkevänä sitä, että kaavatyössä tarkistetaan erityisesti taajama-alueita ja maaseudun kyläalueita koskeva maankäyttö. Kaavassa tulee varautua pääkaupunkiseudun paineiden purkamiseen, huomioitava luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä kulttuuriympäristöt. Rantarakentamiselle tulisi saada yhtenäiset ohjeistukset.

Maakuntakaavalla toivotaan todella olevan ohjaava vaikutus kuntakaavoitukseen ja kaavan tulee olla riittävän tarkka vaikutusten arviointia varten.

Kaavatyön alkuvaiheessa tarkistettava, mitä luontoselvityksiä on jo olemassa ja mitä lisäselvityksiä tarvitaan. Luonnon monimuotoisuuden keskittymät tulisi näkyä kaavassa ja erityiskohteet tulisi merkitä riittävällä tarkkuudella.

Ympäristöministeriö

Ympäristöministeriö valvoo lain täyttämistä ja valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista sekä laatii kaavatyötä varten oppaita ja selvityksiä. Valmisteilla on merkintöjä ja määräyksiä koskeva opas sekä valtakunnallisten tavoitteiden soveltamisohje.

Ympäristöministeriö piti tärkeänä sitä, että pitkät kaavoitusperinteet ja saavutetut hyvät tulokset siirtyvät uuteen maakuntakaavavaiheeseen. Kaavatyön yhteydessä tulisi selvittää oikoradan vaikutukset sekä tehdä yhdyskuntarakenteeseen ja kauppaan liittyvät selvitykset. Huomiota tulee kiinnittää maaseudun taajamien ja kyläverkoston tukemiseen.

Tiepiiri

Tiepiirin edustaja piti hyvänä sitä, että kaavatyö on lähtenyt käyntiin ja toivoi hyvän yhteistyön jatkuvan.

Tiepiirillä ei ole näkyvissä sellaisia uusia suuria liikennehankkeita, jotka vaikuttaisivat yhdyskuntarakenteeseen. Suurin osa määrärahoista menee perustienpitoon ja nyt tulisikin yhdessä miettiä toimenpiteitä, joilla voitaisiin alentaa teiden ylläpitokustannuksia.

Maakuntakaavassa on huomioitava liikenneverkkoluokitus, luokituksen muutokset sekä mietittävä millä tasolla liikenneverkko esitetään kaavassa. Kaavaan tulisi sisällyttää myös liikennejärjestelmänäkökulma. Kaavassa tulee huomioida myös logistiikan vaikutukset kuten esimerkiksi Vuosaaren sataman vaikutukset.

Kaavatyössä huomioitavia selvityksiä: kuljetustarpeiden kehitysnäkymät Päijät-Hämeessä, maaseudun perusverkon kehittämisselvitys, päätieselvitys ja Lahden seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma.

Metsähallitus

Metsätalouden toimintamahdollisuuksien säilyminen tulee turvata. Suojelualueet ja Natura-alueet tulee merkitä maakuntakaavaan.

Ilmailulaitos

Ilmailulaitoksen edustaja piti hyvänä selvittää mahdollisen uuden Malmin kentän korvaavaa varausta.

Ratahallintokeskus

Oikorata toteutuu ja sillä on huomattava merkitys maakunnan kehittymiselle, etenkin alueen logistiselle asemalle. Uusien asemapaikkojen kaavoitus oikoradan varteen ei ole mahdollisuus, mikäli radan varteen syntyy tiivis taajama. Pohjavesialueilla tullaan mahdollisesti tekemään suojauksia radan rakentamisen yhteydessä. Vanhoille radoille ei pohjavesisuojausta tehdä, sillä onnettomuudet tapahtuvat yleensä ratapihoille, joita tullaan suojaamaan.

Lahti-Heinola-Mikkeli –radan varaus pidetään edelleen voimassa, mutta rataa ei toteuteta ainakaan ennen vuotta 2020.

Hämeen rykmentti

Puolustusvoimien toiminta ei tule muuttumaan Päijät-Hämeessä. Joitakin tarkistuksia nykyiseen kaavaan tulee, koska puolustusvoimien maanomistus tulee laajenemaan. Asuinalueita ei tulisi kaavoittaa lähelle puolustusvoimien alueita, sillä lähiasutus rajoittaa puolustusvoimien toimintaa. Lahden alueen logististen edellytysten paraneminen tukee myös maanpuolustustyötä.

Metsäkeskus

Päijät-Häme on parasta puuntuotantoaluetta. Metsien hyödyntäminen kestäväällä tavalla on turvattava. Puun jatkojalostamista maakunnassa tulisi lisätä, samoin puuenergian käyttöä. Alemman tieverkon (yksitystiet, metsäautotiet) kunnossapidosta on huolehdittava.

5. Voimassa olevan kaavan muutostarpeet ja suunnittelutehtävän määrittely ja kaavan keskeinen sisältö

Suunnittelupäällikkö Riitta Laitinen esitteli valtakunnan sekä maakunnan tasoilta tulevat muutostarpeet voimassa olevaan seutukaavaan. Voimakkaimmin muutostarpeet kohdistuvat kaupunkiseuduille, kyliin sekä ranta-alueille. Näin kaavatyössä keskitytään uudistamaan lähinnä taajama- ja maaseutualueita koskevien osakaavojen sisältö. Muihin osakaavoihin tehdään muutoksia tarpeen vaatiessa. Kaavan keskeinen sisältö saa lopullisen muotonsa maakuntasuunnitelmatyössä käytävän periaatekeskustelun tuloksesta.

Varamaakuntajohtaja Leo Barman selosti Järvi-Suomen maakuntaliittojen vesiteitä koskevista kannanotoista. Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston päätöksen mukaan kannanottojen perusteella ei ryhdytä toimenpiteisiin nykyisessä seutukaavassa olevia vesiteitä koskevien aluevarausten poistamiseksi eikä ryhdytä nostamaan vesitieverkon mitoitusstandardia.

Neuvottelussa keskusteltiin myös siitä, millä tavoin aiempien seutukaavojen kumoaminen kytketään maakuntakaavan vahvistamiseen.

6. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet kaava-alueella

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueiden käytön tavoitteista astui voimaan 1.6.2001. Suunnittelupäällikkö Riitta Laitinen esitteli miten tavoitteet huomioidaan Päijät-Hämeen maakuntakaavoituksessa. Todettiin, että valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden avaamista tarvitaan ja se tapahtuu maakuntasuunnitelmatyössä ja konkretisoimalla ne kaavan tavoitteiksi.

7. Muut kaavan laadinnan kannalta keskeiset tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet

Muita keskeisiä tavoitteita ja suunnitteluperusteita on kirjattu mm. edellisen seutukaavan tavoitteissa, jotka maakuntavaltuusto hyväksyi 21.11.1994 sekä 18.6.2001 hyväksytyssä Päijät-Hämeen maakuntastrategiassa. Lisäksi liiton toimesta viritettiin keskustelu uuden maakuntakaavatyön käynnistämisen tar-

peellisuudesta. Tätä varten laadittiin muistio, johon koottiin maakuntastrategisia, yleisestä yhteiskunta-kehityksestä aiheutuvia ja virallisista päätöksistä johtuvia muutospaineita. Muistiosta pyydettiin lausunnot kunnilta ja eri viranomaisilta vuoden 2002 alussa. Lausunnoissa korostuivat kaupunkiseutujen vastaanottokyvyn tarkistaminen Kerava-Lahti oikoradan mukanaan tuovien kasvumahdollisuuksien takia ja maaseudun elinvoimaisuuden turvaaminen kyläkeskusten ja loma-asutuksen avulla. Kuntia ja viranomaisia kuultuaan maakuntavaltuusto päätti käynnistää maakuntakaavan laatimisen 10.6.2002.

Todettiin, että kansainväliset sopimukset, Euroopan aluesuunnittelun ja -kehityksen suuntaviivat ja yhteistyö Itämeren piirissä välittyvät tavoitteina kaavatyöhön valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteiden ja maakuntasuunnitelman kautta.

8. Kaava-alueen rajausta, kaavan vaikutusalue ja osalliset

Kaavan vaikutusalue esitetään likimääräisenä kartalla ja tekstissä on kuvattu, kuinka kaavan lopullinen sisältö saattaa laajentaa vaikutusaluetta. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmatekstissä esitettyä maakunnan likimääräistä vaikutusaluetta pidettiin liian suppeana. Vaikutusalueen määrittämisessä tulisi huomioida mm. vesistö ja liikennejärjestelmät. Selvitettäväksi jäi, millä tekijöillä on esitettyä laajempi vaikutus ja miten maakunnan ulkopuolisella vaikutusalueella olevat osalliset tulee huomioida. Vaikutusaluetta tarkennetaan suunnittelutyön yhteydessä

9. Tutkittavat vaihtoehdot

Tavoitevaiheessa ja mahdollisesti luonnosvaiheessa esille nousevien vaihtoehtojen vaikutukset arvioidaan ja esitetään niin, että vaihtoehdot ovat vertailtavissa keskenään. Tällaisia vaihtoehtotarkasteluja voi liittyä esimerkiksi merkittäviin liikenne- ja ratkaisuihin, kaupan tai taajamaratkaisuihin.

Maakuntakaavan kannalta tärkeitä strategisia ratkaisuja tehdään maakuntasuunnitelmatyössä. Päijät-Hämeen maakuntastrategian 2001 täydentäminen maakuntasuunnitelmaksi käynnistyy samanaikaisesti vuoden 2002 aikana. Keväällä 2001 hyväksytty strategia ei sisältänyt näkemystä maakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteesta ja väestökehitysarviosta, joka toimii perustana maakuntakaavan mitoitukselle ja ratkaisuille.

10. Tarvittavan tietopohjan ja perusselvitysten riittävyys

Vaikutusten arviointia ja kaavan aluevarauksien laatimista varten tarvitaan erilaisia selvityksiä. Selvitysten määrä ja sisältö tarkentuvat kaavatyön yhteydessä. Maakuntakaavatyössä käytettävien selvitysten tuoreus on tärkeää. Kaavaselostuksessa tulee olla selkeät viittaukset lähdeaineistoon, sillä tarvittaessa dokumentoitu aineisto on löydettävä.

Sovittiin, että viranomaisille lähetetään lista seutukaavatyössä käytetyistä selvityksistä. Alueviranomaisten kanssa käydään läpi, mitä heidän selvityksiään liiton on mahdollista hyödyntää maakuntakaavatyössä.

11. Suunnitellut osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyt ja niiden riittävyys

Maakuntakaavatyössä osallistumismenettelyjä ovat lakisääteiset kuulemiset, esittelytilaisuuksissa ja sidoryhmäneuvotteluissa käytävät keskustelut ja suora tai edustuksellinen kanssakäyminen kaavan valmistelijoiden kanssa. Lakisääteisiä kuulemisia ovat OAS:n, kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen nähtävillä oloon liittyvät kuulemiset, jolloin osalliset voivat lausua mielipiteensä. Merkittäviin suunnitteluvaiheisiin liittyen järjestetään foorumi-, työryhmä- tai työpajatyypistä toimintaa.

Suunnitteluvaiheisiin liittyvistä nähtävillä oloista tiedotetaan niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnissa julkaistaan. Vaikutusalueen tarkentumisen myötä tarkennetaan myös tiedottamista. Ajankohtaisista kaavatyön asioista tiedotetaan liiton kotisivuilla internetissä ja tiedotteita laatimalla. Paikallisten tiedotusvälineiden kautta pyritään myös tarjoamaan tietoa kaavatyöstä.

Tietolähteitä ovat liiton kotisivujen kautta tai liiton toimistosta saatavat viralliset asiakirjat kuten valtuuston ja hallituksen päätökset, kaava-asiakirjat ja kartat. Halukkaat voivat myös käydä tutustumassa liiton toimistossa kaavatyön laadintaan.

Siinä tapauksessa, jos osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulee suuria muutoksia, järjestetään ylimääräinen viranomaisneuvottelu.

12. Vaikutusten selvittäminen ja sen riittävyys

Vaikutusten arviointi painottuu maakunnallisesta ja ylimaakunnallisesta näkökulmasta tehtävään arviointiin. Tavoitevaiheessa ja mahdollisesti luonnosvaiheessa esille nousevien vaihtoehtojen vaikutukset arvioidaan ja esitetään niin, että vaihtoehdot ovat vertailtavissa keskenään. Tällaisia vaihtoehtotarkasteluja voi liittyä esimerkiksi merkittäviin liikenne- ja ratkaisuihin, kaupan tai taajamaratkaisuihin.

Kaavaehdotuksesta laaditaan arvioinnit maakäyttömuodoittain. Koko kaavan toteuttamisen yhteisvaikutukset arvioidaan kaavalle asetettujen sisältövaatimusten näkökulmasta ja raportoidaan kaavaselostuksessa.

Kaavatyössä erityistä huomiota kiinnitetään Natura 2000-verkoston kuuluvien kohteiden luontoarvoihin kohdistuviin vaikutuksiin ja niiden selvittämiseen asianmukaisella tavalla. Muissa suunnitelmissa tehdyt arvioinnit ja asetuksen mukaisten hankkeiden YVA-menettelyt hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan niiden sisällöstä ja käyttökelpoisuudesta riippuen.

Vaikutusten arvioinnit tapahtuvat joko liiton omana työnä tai ostopalveluina. Olemassa olevaa YVA-asiantuntemusta hyödynnetään arviointien sisällön määrittelyssä ja osallistumisen kanavoinnissa. Vaikutusten arviointivaiheen osallistuminen kanavoidaan suunnitteluvaiheisiin liittyvien sidosryhmätilaisuuksien kautta.

13. Kaavoituksen ohjelmointi ja työaikataulu

Kaavalle valmistellaan tavoitteet, jotka tuodaan sidosryhmäyhteistyön kautta keskusteluun ja sitten vuoden 2004 lopulla valtuustoon hyväksyttäväksi. Tavoitteiden pohjalta tehdään kesällä 2005 nähtäville asetettava kaavaluonnos mahdollisine vaihtoehtoineen ja vaikutusten arviointineen. Palautteen perusteella viimeistellään kaavaehdotus ja sen vaikutusten arviointi asetettavaksi nähtäville. Valtuuston hyväksymisen jälkeen kaava lähetetään ministeriöön vahvistettavaksi mahdollisuuksien mukaan vuonna 2006.

14. Viranomaisyhteistyö kaavan laadinnassa

Lakisääteisiä viranomaisneuvotteluja järjestetään kaksi, joista tämä neuvottelu on ensimmäinen. Ehdotusvaiheen neuvottelu järjestetään sitten, kun ehdotusvaiheen muistutusten ja lausuntojen yhteenveto ja vastineluonnos ovat käytössä. Tarvittaessa järjestetään ylimääräisiä neuvotteluja. Tällaiseen voi tulla tarve, jos esimerkiksi kaavaehdotukseen tullaan ehdotusvaiheen neuvottelun jälkeen tekemään sellaisia muutoksia, että kaava on laitettava uudelleen nähtäville.

Sovittiin, että järjestetään epävirallinen viranomaisneuvottelu ennen kaavaehdotuksen nähtävillepanoa.

Ympäristöministeriössä Päijät-Hämeen maakuntakaavan esittelijänä toimivalle ja Hämeen ympäristökeskuksen edustajalle toimitetaan kaavatyön etenemisen myötä tarpeellinen aineisto kuten liiton toimintasuunnitelma sekä valtuuston ja hallituksen keskeiset kaavatyötä ja maakuntasuunnitelmaa koskevat päätökset.

Kunta- ja muiden viranomaisten kanssa järjestetään neuvotteluja maakuntakaavatyötä koskevista selvityksistä ja yhteistyömahdollisuuksista selvitysten laadinnassa sekä suunnittelutyön edetessä suunnittelupalavereja tai työkokouksia yhteisen virkamieskäsityksen löytämiseksi keskeisissä suunnitteluratkaisuissa. Kuntien kaavoituskatsauksia varten toimitetaan tiedot maakuntakaavatyön etenemisestä.

Lahden kaupunkiseudulla – Lahti, Hollola, Nastola, Asikkala ja Orimattila – on käynnissä mahdollista yhteistä yleiskaavaa varten tehtävä rakennemallityö. Rakennemallityöryhmän kanssa suunnitellaan ja sovitetaan tarkemmin yhteen viranomaisyhteistyö, yhteistyönä tehtävät selvitykset ja aikataulut.

15. Jatkoneuvotteluista sopiminen

Sovittiin, että jatketaan tiivistä, säännöllistä vuoropuhelua, mutta päivämääriä ei vielä sovittu.

16. Neuvottelun päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.35

Muistion allekirjoitukset:

Esa Halme
Maakuntajohtaja
puheenjohtaja

Asta Kortesaari
Suunnittelusihteeri
sihteeri

Harri Pitkäranta
Ympäristöneuvos